

Omgevingsvisie formuleren? Culturele identiteit kan ruimtelijke ontwikkelingen maken of breken (en vraagt dus aandacht!)

Met de komst van de Omgevingswet staan het Rijk, 12 provincies en 380 gemeenten voor de opgave om een samenhangende omgevingsvisie te formuleren. Zonder verlooptermijn en voor de hele fysieke leefomgeving: ruimte, water, natuur, milieu, mobiliteit, natuurlijke hulpbronnen en cultureel erfgoed. En dat ook nog eens vormvrij: nergens staat beschreven hoe die visie eruit moet zien. Een complexe opgave? Zeker! Toch verwacht ik dat veel publieke organisaties ook de kansen benutten die de Omgevingswet biedt. Bijvoorbeeld als het gaat om het constructief omgaan met culturele identiteit en verschillen in een regio.

Verschillende kernen in één gemeente hebben vaak sterk verschillende culturele identiteiten. De kunst is dan om hier in de omgevingsvisie recht aan te doen. Het is niet zo dat strategische plannen zoals structuurvisies vroeger helemaal van achter het bureau werden geschreven, maar in de omgevingsvisie moet de blik nu echt naar buiten gericht. Overheden zijn namelijk verplicht om een participatietraject op te zetten en stuiten in de praktijk vaak op grote verschillen in de regio. De ene dorpskern is de andere niet. Verschillen zoals in ondernemerszin, overtuigingen, hechtheid van de gemeenschap, tradities en overtuigingen liggen hieraan ten grondslag. Die kunnen ruimtelijke ontwikkelingen maken of breken. Culturele identiteit heeft daarmee een belangrijke rol in visie- en planvorming in het licht van de Omgevingswet en vraagt dus aandacht. Publieke organisaties die hierin succesvol zijn, geven die aandacht bijvoorbeeld vanuit 'het open vizier', 'het echte gesprek' en 'focus en keuzes'.

Het open vizier

Hoe doe je als overheid recht aan de verschillende identiteiten van je omgeving? Rechtdoen begint met begrijpen. Treed de omgeving met een open vizier tegemoet en haal op wat jouw omgeving belangrijk vindt. Een voorbeeld van hoe het niet moet trof ik laatst aan bij een gemeente die met bewoners van huizen rondom een braakliggend terrein in gesprek ging over de nieuwe inrichting. De inwoners mochten wel meepraten, maar de woningcoöperatie had al wel toestemming gekregen voor de bouw en verhuur van een bepaald type woningen.

Nu betekent het open vizier niet dat je met een blanco vel op bewoners afstapt. Dat is namelijk ook niet eerlijk. Overheden beginnen niet blanco. Zij zijn al tijden bezig met de belangrijkste opgaven in de gebieden. Ze hebben wensen en belangen. Met een open vizier betekent wel dat je daar eerlijk over bent en inwoners en partners in een vroegtijdig stadium in staat stelt om je perspectief te verwijden.

Omgevingsvisie formuleren? Culturele identiteit kan ruimtelijke ontwikkelingen maken of breken (en vraagt dus aandacht!)

Het 'echte' gesprek

Het omgevingsvisie-traject geeft je als publieke organisatie de kans om verschillende perspectieven te benutten. Hiervoor helpt het voeren van het 'echte' gesprek met inwoners. In de gemeente Oude IJsselstreek, die wij momenteel helpen met het proces om te komen tot een omgevingsvisie, hebben ze dat goed begrepen. Om op te halen wat inwoners en ondernemers belangrijk vinden heeft de gemeente meer dan twintig groepsgesprekken gevoerd over de toekomst van de leefomgeving met inwoners, ondernemersverenigingen, belangenverenigingen, sportverenigingen en geloofsgemeenschappen. Zelfs leerlingen van basisscholen kregen uitgebreid de kans om ideeën aan te leveren. Uit de gesprekken kwamen keuzemogelijkheden voor de inrichting van de fysieke leefomgeving naar boven die raken aan waarden die voor mensen belangrijk zijn. Door deze waarden in kaart te brengen helpen alle gesprekspartners de gemeenteraad en het bestuur om écht richting te kiezen in een omgevingsvisie die recht doet aan de identiteit van de omgeving.

Focus en keuzes

Als je breed opgaven, ideeën en waarden hebt opgehaald uit de omgeving, is het tijd om te vernauwen. Opgavegericht en integraal werken zijn in de Omgevingswet onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een omgevingsvisie die met iedereen over alles is opgesteld gaat uiteindelijk nergens over. Dat is als in je omgevingsvisie opschrijven dat je voor de wereldvrede bent. Scherpheid in focus en echte keuzes zijn nodig. Probeer dus liever de drie of vier opgaven te bepalen die werkelijk spelen en durf te onderzoeken waar het in deze opgaven knelt. Dat is waar de omgevingsvisie antwoord op moet bieden.

Benieuwd hoe publieke organisaties constructief stappen zetten in maatschappelijke vraagstukken rond de fysieke leefomgeving door de juiste aandacht voor culturele identiteit? Eens doorpraten over hoe het open vizier, het echte gesprek en focus en keuzes echt werkbaar wordt in de praktijk? Met ons kijken naar [organisatieontwikkeling en cultuuromslag in het licht van de Omgevingswet](#)? [Neem dan contact met ons op.](#)